

Straffuldbyrdelsen efter anordningen af 13de februar 1873.

Den kgl. anordning om straffuldbyrdelse i fællesskab i Danmark udkom 13de februar 1873. I den anledning skrev jeg i »Fædrelandet« for 13de april s. å. nogle bemærkninger, hvoraf det følgende er et uddrag. Nu, da mere end tyve år ere gåede, kan der være anledning til atter at bringe disse ligesom sagen i erindring.

I den fra fængselskontoret i 1868 afgivne beretning om strafanstaltens tilstand for tidsrummet fra 1ste april 1863 til 31te marts 1868 er det side 33 udtalt, at det, fællesanstalterne mangle, er midler til at gøre den første del af frihedsberøvelsen så intensiv som mulig, så at straffen kan blive dels forbedrende dels en følelig lidelse, og fremdeles midler til at opdrage fangen for friheden ved at vække selvvirksomheden, styrke villien og lade ham selv tilkæmpe sig de begunstigelser, som han hidtil fik uden anstrængelse.

Der lå vistnok i denne udtalelse både en erkendelse af, at en forandring i den angivne retning burde gøres, og en antydning af, at en slig forandring måtte ventes, og en sådan foreligger nu i den kgl. anordning af 13de februar 1873 om fuldbyrdelsen af strafarbejde i fællesskab. Denne anordning, der skelner mellem tugthus- og forbedringshusstraf i fællesskab, giver først nogle regulative bestemmelser for hin og går dernæst over til at bestemme i § 12: »Strafarbejdet fuldbyrdes efter det fremadskri-

dende system*) gennem 3 stadier: 1) forberedelses-, 2) tvangs-, 3) overgangsstadiet«, hvortil slutter sig et 4de stadium, en begrænset og betinget benådnings tilstand. Denne begrænsede benådningstilstand er betinget af opførselen i alle stadier, af straffetidens længde, idet den kun kan opnås af dem, der ere idømte 7 år og derover, og betinget af, at der er sikret den pågældende et redeligt erhverv i samfundet, ligesom den er begrænset derved, at den frigivne i tilfælde af dårlig opførsel uden dom kan indsættes i strafanstalten påny for at afsone resten af straffetiden. Den fuldstændige frihed indtræder således først ved straffetidens fuldstændige udløb. Det her anførte gælder alene tugthusfanger.

Når det nu erindres, at tugthusstraffen, som den hidtil i almindelighed udførtes, var en i hovedsagen fra begyndelsen til enden aldeles ensartet straf, vil man også let se den ikke ringe modsætning til hin, som gør sig gældende i det ved den nævnte anordning indførte fremadskridende system, der i sine hovedbestemmelser utvivlsomt kan afgive nogle af de midler, som ifølge den i begyndelsen af nærværende artikel nævnte udtalelse savnedes i fællesstraffen, for at give samme nogen indgribende betydning ligeoverfor individet. Systemet i sine grundtræk er det af Englands parlament i 1854 sanktionerede såkaldte »irske straffesystem« eller »intermediær-systemet«, der fremtrådte som en yderligere forbedring af det ved parlamentsakten af 1853 i England indførte straffesystem, hvori overgangsstadiet manglede. Det udmærker sig ved den sunde tanke og praktiske sans, hvormed det har søgt at forene de indtil da i modsætning stående forskelligartede straffemåder, ensomhed og fællesskab, og derved, at det ved siden af frihedsberøvelsen har stræbt efter at virkeliggøre de humane bestræbelser, samfundsudviklingen bærer i sig, ved at fremme og befæste den åndelige og moralske forbedring og op-

---

*) Udhævet af forf.

dragelse, hvortil grundlaget lægges i cellen, og ved at tilføje overgangsstadiet som en bro mellem den fuldstændige frihed og den fuldstændige berøvelse af samme. At systemet begynder med cellestraffen viser tilfulde den alvorlige erkendelse af, at ingen straf griber således ind i menneskesjælen som denne, når den udføres med dygtighed, overlegenhed og overbevisning, idet det, der har den største betydning på dette stadium af straffen, er ensomheden og påvirkningen gennem cellebesøget. Men af den grund anser jeg også, efter den erfaring, jeg har om cellestraffen, de i anordningen bestemte 3 måneders ophold i dette stadium for at være for kort. Hos de bløde naturer, som ere let tilgængelige, bliver der ikke tid til at vinde fodfæste, og de hårde eller indifferente naturer ville knapt få skallen åbnet, før stadiet er udløbet. Opholdet burde vistnok have været mindst 6 måneder med en forlængelse i mulige tilfælde til 9 måneder, hvis man ikke vilde følge det irske system, der har sat opholdet i cellen til 9 og forlænget til 12 måneder. Jeg tror nemlig, at enhver, som i længere tid har haft med cellefanger at gøre, erkender, at endog en 6 måneders cellestraf ofte bliver betydningsløs — noget, som også er udtalt i den forannævnte beretning fra fængselskontoret — fordi tanken så let går ud over dette forholdsvis korte tidsrum, på hvilket friheden følger umiddelbart. Dette sidste er imidlertid ikke tilfældet ved tugthusstraffen, og af den grund tror jeg, man burde have sat minimum til 6 måneder, men heller ikke lavere, idet vægten af denne cellestraf vilde blive forøget ved den straf, der stod tilbage. Thi det må være mig tilladt at gentage det, ingen straf er så indgribende som cellen, der tvinger individet indad i sig selv, der let bringer et godt forsæt frem og kan give det fodfæste. Det gør mig ondt, at man ikke i denne sag har ladet cellestraffen komme til sin fulde ret, og det så meget mere, som forberedelsesstadiet er et af tyngdepunkterne i systemet.

Gå vi nu over til tvangsstadiet med dets 5 klasser, da

er dette stadium en nødvendig følge af straffens længde og af straffen som lidelse betragtet; og det vil være en målestok for den betydning, forberedelsesstadiet har havt for individet, idet den straffede kommer til at leve sammen med andre og undergives ganske andre fristelser end dem, cellen i almindelighed fører med sig. Ikke desto mindre anser jeg dette stadium for det mindst heldige, idet det indfører et liv i miniatur, der langt fra svarer til virkeligheden. Jeg tror, at de små grader og begunstigelser, som de enkelte klasser føre med sig, ere for ubetydelige til at holde individet varmt i dets bestræbelser for at opnå dem. Dog må det indrømmes, at vanskeligheden er stor på dette punkt, og at dette stadium muligt ene må ses som overgangsled til det 3die stadium og kun i forhold til dette. Men selv under denne forudsætning mener jeg, at tidsbestemmelserne for opholdet i tvangsstadiet ere for lange, og jeg tror det såmeget mere, fordi det er et liv i meget formindsket målestok, man her frembringer, hvori selv overgangsstadiet ligger meget fjernt, så fjernt, at sløvheden fra det gamle fællesskab, den man netop ved det ny system vil holde ude, vil indfinde sig på dette stadium. Den korteste tid for dem, der kunne nå overgangsstadiet, bliver nemlig $4\frac{1}{2}$ år, medens det irske system har sat mindst 1 år og 8 måneder. Ligesom jeg altså tror, man burde have sat det korteste ophold i dette stadium adskiltigt lavere, end sket er, således kunde man også her have gjort forskel på den første gang straffede og den tilbagefaldne. En bemærkning kan jeg ikke tilbageholde på dette punkt. Man har sat opholdet i 4de og 5te Klasse af forskellig varighed for de enkelte individer i forhold til de dem idømte straffes længde, og noget lignende finder sted i det irske system. Men deri synes mig at ligge noget urigtigt, ikke lige overfor den straffede selv, som dømmes efter sin brøde, men lige over for grundtanken i hele systemet; thi i overensstemmelse med den kan straffetiden ikke komme til at begrunde denne forskel, når der over-

hovedet skal være tale om de følgende stadier. Er individet uværdigt, kan han nedsættes eller han rykkes slet ikke op, er han derimod værdig til oprykning, hvorfor da måske standse forbedringen af hensyn til straffetiden og gøre ham træt i hans anstrængelser. Hele dette system bærer jo i lige så høj, om ikke i højere grad end cellesystemet præget af en moralsk lægebehandling. Ligesom den dygtige læge må benytte reconvalescensen til at bringe den syge fremad, således må det samme blive tilfældet her, og de enkelte tidsbestemmelser må derfor afpasses efter det ved erfaring givne tidsrum for — om man vil — sygdommens varighed på hvert stadium. Man mene ikke derfor, at det individ, der er idømt den længere straffetid, for hurtigt opnår den betingede frihed og således bliver for tidlig færdig med sin straf; thi her er jo kun tale om den værdige, og han vil utvivlsomt mange gange føle mere besvær og mere byrde af snoren, han har om benet, så længe benådningstilstanden varer, end om han var indelukket i et fængsel.

At overgangsstadiet efter det ovenfor anførte er systemets andet tyngdepunkt, vil let forstås. Enhver vil kunne sige sig selv, hvor brat overgangen er fra at være berøvet al frihed og selvstændighed til pludselig at få den hele frihed igen, men dermed savne selvstændigheden. I så henseende står den straffede mange gange som et barn, hvem omverdenens naturlige mistro skræmmer, hvem skuffelserne gøre svag. Til at opdrage den straffede i den retning, har altså overgangsstadiet sin store betydning. Derfor stilles han så fri, som det på nogen måde lader sig gøre efter den stilling, han er i; derfor gives der ham den størst mulige selvstændighed, for at denne ikke efter et langt afsavn skal være ham uvant, når den fuldstændige eller betingede frihed indtræder; men derfor burde, så synes det mig, også flere have udsigt til at kunne nå op i overgangsstadiet, end, så vidt jeg kan skønne, tilfældet vil blive på grund af det lange ophold i tvangsstadiet. Den betingede frigivelse, som slutter sig til overgangsstadiet, skal jeg ikke

gå nærmere ind på. Den kan måske for nogle synes at være et farligt forsøg for samfundet, og har vel også havt sine uheldige følger, hvor opmærksomheden derfor ikke har været stor nok; men på den anden side har den en naturlig modvægt i den frigivnes personlige interesse, omgivelsernes opmærksomhed og fængselsbestyrelsens varsomhed, ligesom den er ikke lidet begrænset ved anordningens betingelser.

Som foran anført, angå de her fremsatte bemærkninger kun tugthusstraffen.

En betydning i en ganske særlig retning, og som ikke må gå upåagtet hen, har den ved anordningen indførte forandring af tugthusstraffen, idet den betydelig formindsker arbejdsfortjenesten i fællesanstalterne. Tidligere eller hidtil var det jo tilfældet, at adskillige fanger navnlig med lang straffetid kunde fortjene en forholdsvis ikke ringe kapital, som ved løsladelsen i de fleste tilfælde blev betydningsløs for deres fremtid, idet den uvante frihed fristede dem til at leve flot, pengene gik i kort tid, og personerne vendte tilbage til strafanstalterne. Disse overarbejdspenge blive ved den ny ordning nedsatte betydeligt og komme til at stå i forhold til overarbejdspengene i Vridsløselille strafanstalt.

På samme tid som jeg vilde have anset det for heldigt, at cellestraffen var kommen langt mere til sin ret, at tvangsstadiet var blevet afkortet og overgangsstadiet derved gjort tilgængeligt for flere individer; på samme tid som jeg vilde have ønsket, man var gået mere lige ud til en reform af fængselsvæsenet, havde ophævet adskillelsen mellem tugthus- og forbedringshusstraf og lagt denne mellem første gang straffede og 25 eller 30 års alderen på den ene side, og gentagne gange straffede over 25 eller 30 års alderen på den anden side, på samme tid har jeg også ønsket, at publikum måtte opfatte forandringen som en fremgang, der nødvendigvis må komme til at virke på hele vort fængselsvæsen, fordi den hviler på et sundt og praktisk grundlag. Hvad der imidlertid end kan siges om adskillige enkelt-

heder i den foretagne forandring, så bærer fængselsdirektørens forelæggelse af det forslag, hvorpå anordningen er baseret, vidnesbyrd om den særdeles humane ånd og tone, der altid har gennemtrængt hans færde, ligesom også om hans nidkærhed for igennem straffen at lette den straffede person optagelsen i samfundet påny, et moment, hvorpå de heldige resultater af straffevæsenet væsenligt ville bero.

Anordning

af 13de februar 1873 angående fuldbyrdelsen af strafarbejde i fællesskab.

§ 1. Strafarbejde, der skal udstås ved arbejde i fællesskab, hvad enten straffen er tugthusarbejde eller en forbedringshusstraf, som med justitsministeriets billigelse skal, i det hele eller for en del, udstås ved arbejde på fællesarbejdsstuer, bliver for de straffefangers vedkommende, som efter den 1ste april d. å indsættes eller overføres til sådant arbejde, at fuldbyrde i overensstemmelse med de i det følgende derom givne forskrifter. Justitsministeren er derhos bemyndiget til, efter fængselsbestyrelsens nærmere indstilling, at bringe disse forskrifter med de nødvendige ændringer til anvendelse også på tugthusfanger, der ere indsatte i strafanstalten før den nævnte dag, forsåvidt de selv ønske sådant.

A. Tugthusstraffen.

§ 2. Strafarbejdet udstås ved arbejde om dagen i fællesskab efter de i det følgende nærmere givne bestemmelser. Natten tilbringes i enkeltcelle; dog skal bestyrelsen, når den finder det nødvendigt, være bemyndiget til at give ældre og svagelige fanger natligt ophold på fælles soverum.

§ 3. Dagsordenen og fællesarbejdstiden for fangerne er således:

Der opmønstres om morgenen fra 1ste april til 30te

september kl. $4\frac{3}{4}$ og den øvrige del af året kl. $5\frac{3}{4}$. En halv time derefter begynder arbejdstiden, som vedvarer til kl. 8 aften med afbrydelse foruden af den tid, som medgår til gårdtur og undervisning, også af de til afholdelsen af de forskellige måltider fastsatte tider, som ere: fra kl. $7\frac{1}{2}$ —8 formiddag frokost, fra kl. 12—1 middagsmad og fra kl. 5— $5\frac{1}{2}$ eftermiddag aftensmad. Fra kl. 8 aften gives der frihed til kl. $8\frac{1}{2}$, da der afmønstres.

Frihed for arbejde er der, hele dagen: alle søn- og helligdage, samt fra kl. 5 eftermiddag: kongens fødselsdag, dagene før såvel de 3 store højtider som nyårsdag og almindelig bededag. Endelig ophører arbejdet hver lørdag kl. 5 eftermiddag, men tiden til kl. 8 benyttes til rengøring og til eftersyn af maskiner og arbejdsredskaber samt til at aflevere det smudsige og til at modtage det rene linned. Een gang daglig skal der gives fangerne — hver arbejdssal for sig — $\frac{1}{2}$ times ophold i den fri luft, fangerne i enkeltcelle derimod (jfr. denne anordnings § 13 og lov af 3die december 1850) to gange daglig i ligeså lang tid. Gårturen for fangerne i enkeltcelle kan ske i fællesskab, medmindre de hensidde under straf, i hvilket tilfælde de også da skulle afsondres.

Fangerne skulle i arbejdstiden stedse være beskæftigede. Udenfor arbejdstiden skal det, når der iøvrigt ikke er noget til hinder derfor, være fangerne tilladt at sysselsætte sig med deres daglige beskæftigelse, dog ikke om søn- og helligdagene, forinden gudstjenesten er afholdt. Som opmuntring til flid skal der gives fangerne, når de svare det pligtarbejde, der er foresat dem, en arbejdsfortjeneste, hvoraf det halve kan benyttes til forøgelse eller forbedring af kosten, det andet halve skal oplægges. Straffes en fange med fratagelse af arbejdet, skal han altid hen sættes i enkeltcelle.

§ 4. Hver søn- og helligdag skal der gives fangerne lejlighed til at deltage i den fælles gudstjeneste. På hver arbejdssal skal der morgen og aften umiddelbart før og

efter arbejdet oplæses en bøn for de derværende fanger. Enhver fange skal være forsynet med den almindelige salmebog og det ny testamente.

§ 5. I undervisningen, på det trin af straffen, hvor den gives, skal enhver fange ordenligvis deltage, sålænge han ikke har fyldt 30 år. Over denne alder bør der imidlertid ikke formenten fangen adgang til skolen, sålænge han ikke viser mangel på flid. Unge mennesker under 18 år skal der strax ved indsættelsen gives en times daglig undervisning, indtil de have nået 20 års alderen.

§ 6. I sygdomstilfælde behandles fangen efter lægens anvisning. Er han uskikket til at arbejde, indlægges han på sygeafdelingen. Når en fange som sindssyg indlægges på en sindssygeanstalt, skal hans ophold der henregnes til straffetiden.

§ 7. Når en fange til en sags retslige undersøgelse afgives til retten, bliver spørgsmålet om, hvorvidt hans ophold i varetægtsarresten skal regnes med til straffetiden eller ikke, i hvert enkelt tilfælde ved fangens tilbagelevering til strafanstalten at afgøre af justitsministeriet. De med hans transport fra og til strafanstalten forbundne omkostninger blive denne uvedkommende.

§ 8. Undviger en fange fra strafanstalten, bliver i intet tilfælde den tid, der medgår, inden han atter tilbageleveres, at regne med til straffetiden.

§ 9. Et exemplar af de fangerne til opretholdelse af ordenen og disciplinen foreskrevne almindelige bestemmelser tilligemed reglementerne for bespisningen og arbejdsvæsenet skal findes opslået på enhver afdeling, ligesom også de særlige bestemmelser for det trin af straffen, hvorpå fangen befinder sig. Der må ikke nægtes fangen adgang til at tale med bestyrelsen eller med den eller de embedsmænd, som på justitsministeriets vegne efterse strafanstalten.

§ 10. Til at brevvexle med familien eller personer, som ikke vedkomme strafanstalten, eller til at modtage

besøg af sådanne skal i hvert enkelt tilfælde inspektørens tilladelse gives. Intet brev må afgå fra eller afgives til fangen, før det er gennemset af bestyrelsen. Det må stå fangen frit for ikke at modtage besøg af personer, som ikke vedkomme strafanstalten.

§ 11. Brud på disciplinen og forseelser, begåede i strafanstalten, blive at behandle i overensstemmelse med lov af 3die december 1850. Det er en selvfølge, at fangen af den overarbejdsfortjeneste, han oplægger, af bestyrelsen kan kendes pligtig til at erstatte enhver skade, han med forsæt eller ved uagtsomhed påfører anstalten.

§ 12. Strafarbejdet fuldbyrdes efter det fremadskridende system gennem nedenstående 3 stadier:

I. Forberedelsesstadiet.

II. Tvangsstadiet.

III. Overgangsstadiet.

Hertil slutter sig efter omstændighederne som et 4de stadium en begrænset og betinget benådnings-tilstand.

Forøvrigt bliver til de i det følgende nærmere fastsatte tider fangens hele forhold at bedømme, idet der for hans opførsel og for hans flid såvel ved arbejdet som ved undervisningen gives ham for hver især en af følgende 4 karakterer: særdeles god, god, middelmådig og slet, som regnes henholdsvis lige med 3, 2, 1 og ÷ 3 points.

I. Forberedelsesstadiet.

§ 13. Opholdet på dette stadium er bestemt og varer 3 måneder.

Ved afleveringen til straffeanstalten hensættes fangen i en modtagelsescelle, hvor han forbliver i 3 dage. Uder dette ophold bades han, iføres fangedragten, fratages alt, hvad han har medbragt, efterses af lægen, hvorhos der bliver at tilføre stamlisterne, hvad der er at bemærke om hans tidligere liv og hans helbredstilstand, samt at gøre

nøjagtige optegnelser om, hvad han har medbragt af penge, klæder osv.

Det overlades til fangen selv, efter at han er bleven gjort bekendt med straffen, han skal undergå, at bestemme, om han vil tilbringe den første del af straffen på en fælles arbejdsstue eller i en enkeltcelle.

Vælger fangen fællesskab, afgives han til den herfor bestemte arbejdsstue, hvor der stedse såvel i arbejdstiden som i hviletiden skal være en opsynsbetjent tilstede, og hvor der ikke må findes nogetsomhelst udenfor det reglementerede. I arbejdstiden forbliver fangen på den ham anviste plads, som han ikke uden betjentens tilladelse tør forlade. To gange om dagen, morgen og aften før og efter arbejdstiden, opstilles stuens fanger til mønstring, hvorefter bønnen læses. Arbejdet skal bestå i værkplukning eller et andet lignende, let og simpelt håndarbejde, og der foresættes ikke noget pligtarbejde, men der tilstås heller ikke nogen arbejdsfortjeneste; kirkegangen er tvungen, og der meddeles ingen undervisning. Foruden salmebogen og det ny testamente gives der fra bogsamlingen kun gudelige skrifter efter præstens anvisning. Under gårdturen skulle fangerne gå en efter en i række, en bestemmelse, som også skal følges, når de føres til og fra gården, kirken og sovecellerne. Til andre end de her nævnte steder må fangen ikke udtages af afdelingen uden inspektørens udtrykkelige tilladelse, hvorfor enhver uddeling af maden, klædningsstykker, arbejdsmateriale m. v. skal foretages på selve afdelingen. Brud på disciplinen vil i ethvert tilfælde kunne medføre, at fangen hensættes i enkeltcelle, hvor han efter forseelsens beskaffenhed vil kunne forblive den resterende del af den for opholdet på dette stadium bestemte tid.

Vælger fangen at være afsondret, og der ikke i følge hans legemlige eller sjælelige tilstand er noget til hinder derfor, hensættes han i en enkeltcelle, hvor han forbliver dag og nat, og er iøvrigt de ovenfor givne bestemmelser

underkastet med de af hans ophold i enkeltcelle flydende lempelser.

En fange, som på dette trin af straffen indlægges på sygehuset, holdes der afsondret i en sygecelle.

Ved slutningen af hver måned efter fangens indsættelse gives der ham 2 karakterer, en for hans opførsel overhovedet og en for hans flid ved arbejdet. Som ovenfor anført, er opholdet bestemt til 3 måneder uafhængig af hans forhold, hvorimod karakteren herfor bestemmer, til hvilken klasse af det næste stadium han skal overgå. Har han nemlig opnået 12 points (gennemsnitlig karakteren »god«), går han strax over til tvangsstadiets 2den klasse; i modsat tilfælde må han begynde med tvangsstadiets nederste klasse. For den tid, en fange har været indlagt på sygehuset, gives der ham derimod kun en karakter, nemlig for hans opførsel, og regnes i dette tilfælde karakteren til det dobbelte antal points.

På dette stadium er det såvel inspektørens som præstens pligt hyppig at tilse fangen, navnlig for tilfulde at gøre ham bekendt med systemet og vise ham, hvorledes hans skæbne i strafanstalten er lagt i hans egen hånd.

II. Tvangsstadiet.

§ 14. På dette stadium er der atter 5 klasser: 1ste, 2den, 3die, 4de og 5te. Fangerne i de forskellige klasser, der indbyrdes holdes afsondrede, skulle arbejde på arbejdstuer for aflåsedede døre. For at oprykke i en højere klasse skal fangen have erhvervet et vist antal points, forskelligt for de forskellige klasser, hvorhos der er bestemt en mindste tid for opholdet i hver klasse, som fangen ikke kan forkorte, således som omstående skema nærmere udviser.

Opnår fangen imidlertid forinden denne mindste tid flere points end nødvendigt til oprykningen, skal det overskydende antal føres ham tilgode for den næste klasse.

Er der ved flere domme idømt en fange straffe, som

Den idømte straffetid.	Forberedelsesstadiet.	Tvangsstadiet.					Overgangsstadiet.	Den betingede benådning.
		1. kl.	2. kl.	3. kl.	4. kl.	5. kl.		
2 år.	3 måneder.	»	6 m.	9 m.	6 m.	» m.	» måneder.	» måneder.
3 —	3 —	»	6 —	9 —	12 —	6 —	» —	» —
4 —	3 —	»	6 —	9 —	12 —	18 —	» —	» —
5 —	3 —	»	6 —	9 —	12 —	24 —	6 —	» —
6 —	3 —	»	6 —	9 —	12 —	24 —	18 —	» —
7 —	3 —	»	6 —	9 —	12 —	24 —	18 —	12 —
8 —	3 —	»	6 —	9 —	16 —	24 —	22 —	16 —
10 —	3 —	»	6 —	9 —	18 —	36 —	24 —	24 —
12 —	3 —	»	6 —	9 —	24 —	36 —	30 —	36 —
16 —	3 —	»	6 —	9 —	30 —	48 —	32 —	64 —

skulle udstås umiddelbart efter hinanden, blive disse straffe, hvis de ere idømte den pågældende før hans indsættelse i strafanstalten og tilsammen ikke overstige 16 år, at sammenlægge, og ovenstående skema er da anvendeligt på den samlede straf. Hvis derimod den pågældende allerede har begyndt at udstå den ene straf på den tid, da en ny straf pålægges ham, eller hvis de sammenlagte straffe beløbe sig til mere end 16 år, eller hvis den pågældende skal udstå strafarbejde på livstid, fastsættes det for hvert enkelt tilfælde af justitsministeriet, hvorvidt og efter hvilke nærmere regler oprykning i de forskellige stadier og klasser kan finde sted.

I de første 3 klasser gives 2 karakterer — en for opførsel og en for flid ved arbejdet — og i 4de og 5te klasse 3, nemlig yderligere en for flid i skolen. I sygdomstilfælde gives der fangen kun en karakter (nemlig for opførsel), der ligesom i forberedelsesklassen regnes til det dobbelte eller tredobbelte antal points, alt efter den klasse, hvori han befinder sig. Fangen, der er syg, kan, når han er i 4de klasse, indlægges på de fælles sygestuer, hvorimod han, inden han når 4de klasse, holdes isoleret ligesom i forberedelsesklassen. Kirkegangen er tvungen, ligeledes undervisningen, når den gives. Undervisningen gives ej før i 4de klasse, medmindre fangen, som alt sagt, er under 18 år. Der tilstedes adgang til bogsamlingen efter de i det følgende nærmere givne regler. Til brevskrivning skal inspektørens særlige tilladelse indhentes.

For udvist slet forhold skal inspektøren være bemyndiget til at nedsætte fangen i en lavere klasse lige indtil den nederste, og fortaber fangen ved en sådan nedsættelse det erhvervede overskud af points. Nedsættes fangen til en klasse, lavere end til den nærmest foregående, har inspektøren derhos at bestemme, om den pågældende skal gennemgå enhver af de mellemliggende klasser, eller han kan flyttes tilbage umiddelbart til den klasse, hvorfra han blev nedsat. En fange, som således straffes med nedsæt-

telse, kan ikke rykke op i en højere klasse, medmindre han i en måned har opnået karakteren »særdeles god« eller i to på hinanden følgende måneder tilsammen karakteren »god«.

Forøvrigt blive følgende nærmere bestemmelser for de enkelte klasser at iagttage:

Første klasse.

Denne klasse er egentlig kun en straffeklasse, nemlig for dem, som på grund af slet forhold enten efter § 13 overgå fra forberedelsesstadiet til den eller fra de højere klasser nedsættes i den. Reglementet er som på forberedelsesstadiet. Arbejdet skal være et sådant, at der kan foreskrives et dagligt pligtarbejde, som kan efterses hver aften ved arbejdstidens ophør. For overarbejde gives der ikke nogen godtgørelse. For at kunne oprykke i 2den klasse skal fangen, der kommer fra forberedelsesstadiet, have opnået 12 points; dog må opholdet i intet tilfælde være kortere end 3 måneder.

Anden klasse.

Reglementet er som i 1ste klasse. Dog skal der, når fangen udfører det ham foreskrevne pligtarbejde, derfor tilstås ham 2 sk. daglig, hvoraf halvdelen må anvendes til indkøb af rugbrød, simpelt øl, mælk samt skrå- og snustobak. Endvidere bliver der hver hviledag at uddele bøger, men kun for den dag og kun af opbyggeligt eller belærende indhold. For at kunne oprykke i klasse 3 skal fangen have opnået 24 points; dog må opholdet i intet tilfælde være kortere end 6 måneder.

Tredie klasse.

Reglementet er som i 2den klasse, med følgende lemper: På arbejdsstuen er det ikke nødvendigt, at betjenten er tilstede uden i hviletiden; dog skal der her som i de følgende klasser vekselvis af fangerne udtages for 1

måned o, der skulle have vagt på salen i betjentens fraværelse og være ansvarlige for de uordener, som måtte begås. Mønstringen af fangerne morgen og aften bortfalder. Arbejdsfortjenesten for udført pligtarbejde sættes til 3 sk. daglig. For at kunne rykke op i klasse 4 skal fangen have opnået 36 points; dog må opholdet i intet tilfælde være kortere end 9 måneder.

Fjerde klasse.

Reglementet er som i tredje klasse, med følgende yderligere lempelser: Under gårdturen ere fangerne ikke tvungne til en bestemt gang eller orden, men betjenten skal ligefuldt være tilstede i gården. Arbejdsfortjenesten for udført pligtarbejde, som kun efterses ugenlig, sættes til 4 sk. daglig, hvoraf halvdelen endvidere kan anvendes til indkøb af smør og ost. Hveranden uge skal der finde udlån af bøger sted, og det tillades fangen at beholde bogen undtagen i arbejdstiden, da den skal henstå på den for bøgerne bestemte plads. Undervisningen gives 1 time ugenlig hver søndag. Den korteste tid for opholdet er betinget af straffetidens længde, som det foranstående skema udviser. For at kunne oprykke i klasse 5 skal fangen gennemsnitlig have opnået karakteren »god«. I denne klasse gives der 3 karakterer, idet fliden ved undervisningen nu bliver at bedømme; det er en selvfølge, at når en fange ikke undervises, tildeles der ham kun 2 karakterer.

Femte klasse.

Til de i de foregående klasser efterhånden tilståede lempelser i reglementet føjes der her endvidere følgende: Det er ikke nødvendigt, at betjenten til nogen bestemt tid er tilstede i arbejdssalen eller i gården. Om søn- og helligdagene skal der, når vejret tillader det, forundes et længere ophold i gården end sædvanlig. Der skal, hvor omstændighederne tillade det, vel foreskrives et pligtarbejde, men andre beskæftigelser, hvor dette ikke kan ske, ere

ikke udelukkede. Arbejdsfortjenesten er ikke som i de foregående klasser en bestemt, men den godtgøres ugenlig efter målet og vægten af det overarbejde, der er leveret, og hvor et pligtarbejde ikke kan sættes, skal der tilstås, alt efter den udviste flid, en godtgørelse af indtil 8 sk. daglig. Halvdelen af arbejdsfortjenesten kan endvidere benyttes til indkøb af fintbrød, sukker, godt øl og sild samt af et lille spejl og almanak. En gang om ugen skal der åbnes adgang til at få bøger, også af et mere underholdende indhold. Om søndagen skal der gives 1 à 2 timers undervisning, og overhovedet skal der om helligdagene såvidt muligt sørges for en nyttig adspredelse for fangerne. Den korteste tid for opholdet i denne klasse er, ligesom i den forrige, nærmest betinget af den idømte strafs længde, som det foranstående skema udviser. Kun hver 3 måneder gives der fangen karakterer, nemlig en for hans opførsel, en for hans flid ved arbejdet og en for hans flid i skolen, og han kan ikke rykke op på overgangsstadiet, når han ikke i det sidste år har opnået et så stort antal points, at han gennemsnitlig har mindst »god« for sit forhold. På de månedlige indberetninger til ministeriet navngives de fanger, som i månedens løb ere overførte til overgangsstadiet.

III. Overgangsstadiet.

§ 15. I stedet for den på de foregående stadier bårne særegne dragt tillades det her fangerne at bære en dragt, der mere nærmer sig den fri arbejders.

Fangerne skulle ikke arbejde inden lås og lukke, og der skal såvidt muligt anvises dem en beskæftigelse som den, hvorved de tilsigte i fremtiden at fortjene deres brød. Der skal tilstås dem en vis nærmere bestemt del i fortjenesten, afpasset efter, hvad der gives den fri arbejder, og for halvdelen heraf skulle de kunne ikke alene forøge deres kost, men også — dog med inspektørens særlige tilladelse — anskaffe nyttige genstande, men det skal der-

hos være deres pligt at føre bog over deres indtægter og udgifter. Arbejdstiden er kun til kl. 7 aften.

Tvungen kirkegang skal ikke finde sted.

To gange ugenlig skal der gives undervisning, og adgangen til bogsamlingen er fri.

I sygdomstilfælde skulle de henlægges på en særskilt for dette stadium bestemt sygestue.

Der skal ikke gives fangen særlige karakterer for hans forhold, men bestyrelsen skal ligefuldt have sin opmærksomhed henvendt på, hvorledes han benytter den større frihed, der er skænket ham. Det skal således nedskrives, når han pådrager sig en irettesættelse, og da tillige af hvilken årsag. Hver tredie måned skal han i de ugenlige forsamlinger af anstaltens funktionærer gøres til genstand for særlig omtale, ved hvilken lejlighed det skal tilføres protokollen, hvad der har været bemærket om hans forhold. Skulde han begå en strafværdig forseelse eller i det hele taget give anledning til mistillid, skal han i ethvert tilfælde føres tilbage på tvangsstadiet, hvilket på de månedlige indberetninger tilmeldes ministeriet, og han kan ikke igen rykke op til overgangsstadiet uden ministeriets særlige tilladelse.

§ 16. På følgende betingelser skal bestyrelsen kunne gøre indstilling til justitsministeriet om for en fange at udvirke den i den følgende paragraf omhandlede betingede og nærmere begrænsede benådning:

- a. når fangen har opholdt sig på overgangsstadiet i overensstemmelse med reglerne i § 14;
- b. når bestyrelsen i det hele taget nærer håb om, at den pågældende, efter hans hele forhold at dømme, fremtidig vil føre et ustraffeligt levnet;
- c. når der er sikret ham et redeligt livserhverv eller en stilling i samfundet.

Den betingede benådning.

§ 17. Når fangen betingelsesvis benådes efter den i

§ 15 omtalte indstilling, løslades han af strafanstalten og afgives til politimesteren på det sted, hvor der forud er sikret ham et erhverv. Ved løsladelsen skal bestyrelsen være bemyndiget til at lade ham tilflyde indtil $\frac{2}{3}$ af hans oplagte overarbejdsfortjeneste, og skal den give vedkommende politimyndighed en skriftlig meddelelse om de klædningsstykker og øvrige effekter, han ved løsladelsen er i besiddelse af, samt hans personalia, hans signalement og om, hvorledes hans forhold og sundhedstilstand i strafanstalten har været. Derhos skal den del af overarbejdsfortjenesten, der gives ham, tilsendes politimesteren, der selv udbetaler fangen det hele eller så meget, han efter omstændighederne finder hensigtsmæssigt.

Bestyrelsen skal foreholde ham de betingelser, hvorunder, han er benådet, og medgive ham et fripas, som indeholder disse betingelser, der ere følgende: at han fører et arbejdsomt, redeligt og ædrueligt levnet; at han nøjagtig følger de pålæg, som politiet måtte foreskrive ham, og at han i modsat tilfælde uden nogen videre dom atter vil blive indsat i strafanstalten for der at udstå den resterende del af den dombestemte straffetid.

Den fuldstændige frihed indtræder altså ikke, forinden den bestemte straffetid er udløben, eller, for livsfangers vedkommende, en endelig benådning er erhvervet. Indtil da er den betingelsesvis løsladte ikke unddraget strafanstaltens, om end fjernere, tilsyn og udgår derfor heller ikke af stamlisterne, hvori de meddelelser indføres, som vedkommende politimyndighed ordenligvis hver tredje måned vil have at give anstaltens bestyrelse. Hvis han med politiets tilladelse fraflytter jurisdiktionen, skal dette strax tilmeldes bestyrelsen.

Den betingelsesvis løsladte har ikke noget som helst krav på underhold fra strafanstalten, men må selv i enhver retning sørge derfor. På den anden side er han heller ikke mere underkastet de for strafanstalten gældende bestemmelser, men kun de almindelige borgerlige love og

de for den betingede benådning stillede betingelser. Overtræder han de særlige pålæg, som måtte gives ham af den politimester, under hvis tilsyn han er stillet, eller er hans forhold overhovedet således, at han ikke opfylder den første af de i ovennævnte fripas givne bestemmelser, om at føre et arbejdsomt, redeligt og ædrueligt levnet, vil politiet derom have at sætte bestyrelsen i kundskab, og han vil da efter dennes indstilling til ministeriet og efter dettes resolution kunne føres tilbage til strafanstalten for der at afsone resten af den straffetid, som betingelsesvis var eftergivet ham. Begår han strafbare handlinger, skal han, når straffen herfor ikke når op til strafarbejde, først afsone denne straf og umiddelbart derefter afgives til strafanstalten, hvorimod han, hvis straffen er strafarbejde, først skal afsone resten af den første dom, forinden han overgår til den ny straf.

Når den fuldstændige frihed indtræder, skal den tilbageholdte del af overarbejdsfortjenesten udbetales, og hvis den pågældende forinden afgår ved døden, afgives den til vedkommende skitteret til indtægt for hans bo.

§ 18. Under forsæde af inspektøren skal der ugenlig afholdes en forsamling, bestående foruden af ham af præsten, lægen, assistenten, læreren (inspektrisen og lærerinden for de kvindelige straffangers vedkommende), bogholderen, forvalteren og overbetjenten (overopsynskonen). Forhandlingerne, der føres til protokol, skulle tjene til at fremme kendskabet til hver enkelt fange lige fra hans indtrædelse i strafanstalten til hans løsladelse, hvorfor ethvert af forsamlingens medlemmer er pligtigt til at yde, hvad der kan bidrage hertil. Skulde nogen have oplysninger at meddele af særlig vigtighed, er det en selvfølge, at han strax melder det til inspektøren. Karakteren for fliden ved arbejdet og i skolen bestemmes henholdsvis af bogholderen efter samråd med de vedkommende mestre og af præsten efter samråd med læreren (lærerinden). Karakteren for fangens opførsel i det hele taget gives af inspektøren efter samråd

med alle forsamlingens medlemmer. I tilfælde af stemmelighed gør inspektørens stemme udslaget. Ethver medlem kan fordre sin afvigende mening tilført protokollen, der bliver at forelægge den, der på ministeriets vegne efterser strafanstalten.

Inspektøren er pligtig til at føre en protokol, hvori enhver fange har sit folium, og hvori han indfører alt, hvad der vedkommer fangen, så at man deraf altid kan få et fuldstændigt billede af fangens hele liv i strafanstalten.

§ 19. De til tugthusarbejde dømte mandsfanger afgives til Viborg strafanstalt, hvorfra de, når de have afsonet 2den klasse på tvangsstadiet, afgives til Horsens strafanstalt. Dog undtages herfra fanger, som kun ere dømte til 2 og 3 års arbejde, der afsoner hele straffetiden i Viborg.

Efter beretningen om strafanstalterne i Danmark for 1891—92 var anvendelsen af den kgl. anordning i de 20 år, siden den udkom, følgende.

Siden den kgl. anordning af 13de februar 1873 ere ialt indtil 31te marts 1892 frigivne på betinget benådning 10 tugthusfanger af kvindekønnet.

Disse ere:

Luibe-nr.	Dømt på år	Dømt for	Tidligere straffet med	Alder ved frigivelsen.	Rest af idømt straffetid. År
1	8	manddrab.	»	52	1 ¹ / ₃
2	14	do. og tyveri.	2 g. off. arb. 1 g. f. p. v. og br.	54	1 ¹ / ₃
3	livstid.	manddrab.	»	57	
4	8	do.	»	41	1 ¹ / ₃
5	8	do.	»	57	1 ¹ / ₄
6	7	vold.	»	52	1
7	10	manddrab.	»	47	5 ⁵ / ₁₂
8	12	do.	1 g. f. p. sædv. fgk.	38	3
9	8	do.	»	31	1 ¹ / ₃
10	8	gr. og simp. tyveri.	3 g. strafarbejde, 1 g. f. p. v. og br.	53	1 ¹ / ₄

Af disse har nr. 1, 2, 3, 5, 6, 7 og 10 ved uafbrudt godt forhold erhvervet den endelige frihed; nr. 4 blev i foråret 1884, altså inden udløbet af den betingede frihed, arresteret som sigtet for brandstiftelse og hængte sig i ar-
resten. For nr. 8 og 9 var den betingede frihed endnu løbende den 31te marts 1892. Deres forhold havde indtil da været godt. Efter erhvervelsen af den endelige frihed er nr. 7 den 17de januar 1892 genindsat til 2 års tugthus-
arbejde for fosterfordrivelse og forsøg derpå.

Siden den kgl. anordning af 23de febr. 1873 ere i alt frigivne på betinget benådning 48 tugthusfanger af mandkønnet. Disse ere:

Løbe-nr.	Domt på år	Domt for	Tidligere straffet med	Alder ved frigivelsen.	Rest af idømt straffetid. Mdr.
1	8	tyveri.	1 gang mindre straf. 2 gange off. arbejde.	34	11
2	10	tyveri og brandstift.	Ikke tidligere straffet.	30	16
3	12	vold.	do.	38	16
4	12	tyveri og falsk.	2 gange mindre straffe. 2 gange off. arbejde.	50	13
5	8	brandstift.	Ikke tidligere straffet.	55	16
6	8	do.	1 gang off. arbejde.	49	16
7	8	do.	Ikke tidligere straffet.	35	16
8	8	drab og tyveri.	2 gange mindre straffe.	40	16
9	10	tyveri.	3 — — — 2 — off. arbejde.	46	16
10	8	brandstift.	Ikke tidligere straffet.	30	16
11	8	blodskam.	do.	56	21
12	8	tyveri.	1 gang mindre straf. 4 — off. arbejde.	50	13
13	8	brandstift.	Ikke tidligere straffet.	34	16
14	12	brandstift. tyveri og vold.	do.	30	20
15	10	brandstift.	1 gange mindre straf.	44	21
16	12	drab.	Ikke tidligere straffet.	30	36
17	12	tyveri.	1 gang mindre straf. 2 — off. arbejde.	58	23
18	10	brandstift.	1 — mindre straf.	40	24
19	8	tyveri.	1 — — — 4 — off. arbejde.	51	16

Løbe-nr.	Dømt på år.	Dømt for	Tidligere straffet med	Alder ved frigivelsen.	Rest af idømt straffetid. Mdr.
20	8	tyveri.	4 gange mindre straffe. 3 — off. arbejde.	41	16
21	10	tyveri og bedrageri.	1 — mindre straf. 3 — off. arbejde.	69	20
22	11	tyveri og ran.	1 — mindre straf. 4 — off. arbejde. 2 — mindre straffe.	36	17
23	8	tyveri.	4 — off. arbejde. 4 — mindre straffe.	57	16
24	10	do.	4 — off. arbejde.	61	24
25	10	tyveri og brandstift.	3 — mindre straffe. 1 — off. arbejde.	30	19
26	10	tyveri, hæleri og brandstiftelse.	Ikke tidligere straffet.	33	22
27	8	blodskam og bedrageri.	do.	59	16
28	10	blodskam og voldtægt.	Ikke tidligere straffet.	61	24
29	8	tyveri og brandstift.	3 gange mindre straffe. 2 — off. arbejde.	31	8
30	8	drab, vold og tyveri.	Ikke tidligere straffet.	37	16
31	8	drab og tyveri.	do.	28	8
32	8	drab.	3 gange mindre straffe. 1 — off. arbejde.	56	16
33	8	brandstift.	1 — mindre straffe.	35	11
34	12	drab og vold.	Ikke tidligere straffet.	41	26
35	12	drab og mened.	do.	65	36
36	8	tyveri.	3 gange mindre straffe. 1 — off. arbejde.	44	5
37	livstid.	drab og røveri.	3 — mindre straffe.	39	1)
38	8	brandstift.	Ikke tidligere straffet.	59	2
39	8	do.	do.	48	15
40	10	do.	1 gang mindre straf. 1 — off. arbejde.	42	23
41	10	tyveri, falsk, vold og brandstift.	1 — off. arbejde.	31	23
42	10	blodskam.	Ikke tidligere straffet.	58	21
43	12	tyveri og bedrageri.	1 gang mindre straf. 2 — off. arbejde.	58	33

1) Indsat i strafanstalten den 18de juni 1875.

Løbe-nr.	Dømt på år.	Dømt for	Tidligere straffet med	Alder ved frigivelsen.	Rest af idømt straffetid. Mdr.
44	10	tyveri og brandstift.	Ikke tidligere straffet.	44	24
45	16	voldtægt og røveri.	3 gange mindre straffe. 2 — off. arbejde.	33	60
46	livstid.	drab og vold.	Ikke tidligere straffet.	64	1)
47	10	brandstift.	2 gange mindre straffe.	44	21
48	7	blodskam.	Ikke tidligere straffet.	47	11

Af dem har nr. 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 36, 38, 39, 41, 43 og 44 ved uafbrudt godt forhold erhvervet den endelige frihed, nr. 32 har, uagtet hans forhold ikke uafbrudt har været tilfredsstillende, ligeledes erhvervet den endelige frihed, nr. 31, 34 og 40 have under den betingede frihed fået tilladelse til at forlade landet og ere efter straffetidens udløb blevne strøgne af anstaltens lister. Nr. 5, 21, 35 og 37 ere afgåede ved døden under den betingede frihed og havde indtil da uafbrudt opført sig godt. For nr. 43, 44, 45, 46 47 og 48 var den betingende frihed endnu løbende den 31te marts 1892. Deres forhold havde indtil da været godt, undtagen for så vidt angår nr. 46, der i følge en indberetning i februar 1892 en kortere tid havde vist tilbøjelighed til drik og løssagtighed. For utilfredsstillende forhold under den betingede frihed, uden at der dog er begået strafbare handlinger, er nr. 24 og 33 efter justitsministeriets resolution tilbageførte til anstalten til afsoning af resten af straffetiden. Nr. 42 begik under den betingede frihed et mindre tyveri, hvorfor han straffedes med 2 × 5 dages fængsel på vand og brød og efter denne strafs afsoning tilbageførtes til anstalten til afsoning af resten af

1) Indsat i strafanstalten den 11te august 1876.

straffetiden. Nr. 17, 19, 22 og 23 ere påny dømte til strafarbejde, men for forbrydelser begåede under deres ophold i strafanstalten, som først opdagedes, efter at de 3 sidstnævnte havde erhvervet den endelige frihed; nr. 17 derimod genindsattes, inden den betingede frihed var udløben. Nr. 4 begik ny forbrydelse under den betingede frihed, men den betingede frihed udløb under sagens undersøgelse, hvorefter han idømtes nyt strafarbejde. Af de endelig løsladte ere nr. 12, 13 og 29 genindsatte til nyt strafarbejde for forbrydelser, begåede efter udløbet af den betingede frihed. Nr. 4, 19, 22 og 23 genindkom inden 1 år, nr. 12 og 29 inden 2 år og nr. 13 over 5 år efter den endelige løsladelse. Den sidstnævnte havde begået brandstiftelse, alle de andre genkomne ejendomsindgreb. —

I alt er der altså i de forløbne 20 år betinget benådet 58 fanger, 10 kvinder og 48 mænd. Der er eftergivet fra 5 til 60 mdr. af straffetiden, men begge disse tal vedrører kun enkelte personer; når undtages 3, der ere dømte på livstid, er den almindelige tid, der eftergives, fra 1 til 2 år. Ikke før straffede har halvdelen af de benådede været eller 29; over 50 år ved benådningen vare 6 kvinder og 17 mænd, og af de sidste vare 5 over 60 år, 1 endog 69 år, altså 23, eller omtrent halvdelen, af de betinget benådede vare over 50 år gl. Beretningen oplyser yderligere, at af de løsladte og benådede tugthusfanger have 237 været behandlede efter anordningen af 1873, og af disse have altså 10 nået til benådning. Af de mandlige tugthusfanger have 974 været behandlede efter anordningen, og af dem ere altså 48 benådede. Forholdet mellem de betinget benådede og samtlige i de 20 år løsladte kan ikke ses, kun kan det skønnes, at det er forholdsvis få, på hvem den betingede benådning er kommen til anvendelse.

I forbindelse med det anførte må et uddrag i samme beretning af en udtalelse af inspektøren for Horsens tugthus om virkningen af den nævnte anordning ikke forbigås. Derom hedder det:

I forbindelse med sin beretning om disciplinen gør inspektøren nogle bemærkninger om fuldbyrdelsen af fællesstraffen. Idet han går ud fra, at også denne straf tilsigter mere end blot at disciplinere fangerne, nemlig deres moralske forbedring, gør han opmærksom på de farer for moralsk tilbagegang, som det store indbyrdes samkvem mellem fangerne medfører. Anordningen af 1873 har vel begrænset dette samkvem ved at fordele fangerne efter straffetid og opførelse i visse stadier og klasser, men der bliver desuagtet megen lejlighed til moralsk smitte og dårlige bekendtskaber tilbage, dels ved selve samlivet på arbejdssalen, navnlig i fritiden, og på de højere klasser, hvor bevogtningen er mindre skarp, dels ved den adgang til ny bekendtskaber, som medføres af oprykninger og nedsættelser på klasse og flytninger til andre afdelinger inden for samme klasse. For så vidt mulig at modarbejde samkvemmet er der truffen forskellige foranstaltninger. Således opmuntres fangerne til at benytte deres fritid til brevskrivning til familien, ret- og skønskrivningsøvelser, selvstudium i retning af fremmede sprog, læsning af fagskrifter, tegning og syselsættelse ved deres daglige arbejde. På de enkelte afdelinger er den højeste belægning nedbragt til 15. Nedsættelse på klasse som straf anvendes så lidt som muligt, og andre disciplinære straffe, navnlig unddragelse af doucøren, foretrækkes. At sådan nedsættelse nu i mange tilfælde kan undgås, ligger i, at forskellen mellem de forskellige klasser for en væsentlig del er udjævnet derved, at det ny spisereglement, som yder det nødvendige næringsstof i passende form, forbyder doucørens anvendelse til indkøb af næringsmidler, så at den tidligere i høj grad benyttede ekstranydelse af indkøbte fødevarer, som afhang af købeevnen på de forskellige klasser, er bortfalden. Uagtet de nævnte og flere lignende forholdsregler er der meget tilbage at ønske i retning af samkvemets formindskelse. Inspektøren betoner i så henseende ønskeligheden af, at forberedelsesstadiet obligatorisk afsones i en-

keltcelle, ligeledes tvangsstadiets 1ste klasse, at tilsynet på de højere klasser skærpes eventuelt ved sammendragning af 2den, 3die og 4de klasse til een klasse og overgangsstadiet inddragelse. Endelig anbefaler han at lade alle fangerne isoleres udenfor arbejdstiden, ligesom tilfældet er i Sveriges fællesfængsler.

Inspektøren står nu med 10 års erfaring, så nogen opmærksomhed kan man ikke undgå at skænke hans henstillinger. Således synes navnlig det, at lade forberedelsesstadiet afsone i celle, at være i høj grad plausibelt. Hvorvidt cellen også er at foretrække for 1ste classes fanger, må ad erfaringsmæssig vej godtgøres. Hvad sammendragningen af de tre følgende klasser angår, må det jo være givet, at man derved ikke formindsker adgangen til ny bekendtskaber, som oprykningen fra den ene til den anden klasse medfører, men tværtimod forøger den. Dette blev allerede i 1879 fremhævet i en kommission, som var nedsat i England for at undersøge straffuldbyrdelsen der. At borttage overgangsstadiet måtte der ikke kunne blive tale om, det er jo prøvekluden for systemet, og det kunde for den sags skyld også føjes til den rene cellestraf såvel som betinget løsladelse. At isolere fællesfangerne i fritiden er ligeledes en foranstaltning, der kun kan anbefales.

Ovenfor er det alt bemærket, at efter alt at dømme er det forholdsvis få, som ere nåt til den betingede benådning i det forløbne tidsrum. Dette er imidlertid ingen grund til at ønske den institutions ophævelse lige så lidt som overgangsstadiet. Det kan gerne være, at dettes udholdelse i den samme anstalt kan medføre adskillige besværligheder og vanskeligheder, således som det på mødet i København 1880 blev fremhævet af Almqvist, såvidt jeg erindrer, men undværes kan det nu engang ikke i systemet. Derimod er det ingensteds udtalt, at man ønsker den betingede benådningens ophævelse, tværtimod er der måske grund til at mene, at den hele anordning vil undergå forandringer, og overinspektionen erkender også ønskeligheden af, at der i

så henseende foretages adskillige omændringer indenfor det principielle i anordningen eller systemet. Der er nemlig ingen tvivl om, at hvad man (Bruun) tilsigter med anordningen i dens helhed, det er blevet nåt, nemlig at bryde vanelivet i fællesskabets fuldbyrdelse, at give fangen, dømt på lang tid, et håb at leve for, ikke ved den lange straffetid at lukke håbet ude, som der i sin tid blev sagt. Det kan jo ikke nægtes, at hensigten var både human og praktisk, men den kunde nok i enkelthederne have ført tanken lidt videre allerede den gang, man var da vistnok kommen mere i samklang med tiden. Det kan jo ikke undgå opmærksomheden, at dels få have nydt godt af ideen om betinget benådning, der i reformatorisk henseende er anordningens kerne, dels at denne benådning opnås af såmange i en alder, endog 69 år, hvor det at finde »ærligt erhverv« må synes udelukket. På den anden side er halvdelen af de benådede ikke straffet før. Det synes altså, som benådningen bøder på en for nogles vedkommende temmelig hård straf eller på den uretfærdighed, som loven altid må føre med sig, idet den ikke kan ransage hjærter og nyrer, kortsagt på forhold, som benådningsretten i almindelighed har til opgave at råde bod på. I de givne antydninger ved siden af inspektørens foranførte bemærkninger synes der at være opfordring nok til at tage en forandring af anordningens bestemmelser under snarlig overvejelse for at bringe vor lovgivnings regler om strafs idømmelse og afsoning mere i overensstemmelse med tidens ånd og de i andre lande gjorte fremskridt i så henseende.

Det tyske tidsskrift »Gerichtssaal« har bragt en artikel om betinget benådning i Hessen fra maj 1891 til marts 1895 efter en offenkjort statistik. Da forholdene der ere værd at sammenligne med dem hos os, gengives kortelig et uddrag af samme. Der er således i det nævnte tidsrum indrømmet 723 betingede benådnings, hvoraf 65 tilbagekaldtes, fordi en ny forbrydelse var begaaet af de benådede.

De eftergivne straffe vare for 33 tugthus, 655 strængt fængsel, 28 simpelt fængsel og 7 bødestraffe. Betingelsen for benådningen er først og fremmest, at personen i nogen tid, 1 til 3 år, ikke kommer i strid med politiet eller straffeloven, men iøvrigt er der flere andre, som rette sig efter personen og den begåede forbrydelse, hvortil der i givne tilfælde føjes andre om opholdssted, om unddragelse fra forældremyndigheden og andre. Den betingede benådning fandt sted, efterat en fjerdedel eller i hvert tilfælde den halve del af straffen var afsonet; men ved dekret af 29de juni 1895 er det bestemt, at for fremtiden kan ansøgning om betinget benådning i alle dertil egnede tilfælde indgives strax, inden nogen del af straffen er afsonet, når forbryderens ungdom taler derfor.

Har den betingede benådning i Hessen forhen i meget, blandt andet i tidsforløbet, hvorefter den kunde ansøges, skilt sig fra vor anvendelse deraf, så er man ved de foranævnte bestemmelser om betinget benådning i Hessen, kommet den betingede domfældelse meget nær.

Som det af det foran bemærkede fremgår, at man i Hessen ikke har været karrig ved benyttelsen af det omhandlede instrument til at forringe straffen og derved gøre statens udgifter mindre, er man i Danmark i så henseende bleven stående ved anordningen af 1873 uden at agte på, at tiden ikke er bleven stående, men har bragt mægtige fremskridt på straffuldbyrdelsens område, som det muligt nok kunde være på tide at tage med i betragtning også her i Danmark.

Fr. Stuckenberg.
